

Willem (Wim) Frederik Henri Bartels is geboren op 27 augustus 1919 in Ubbergen. Hij was de zoon van Jacobus Franciscus Michiel Bartels en Johanna Maria Rosalie Paijens. Zijn ouders trouwden op 12 januari 1915 in Nijmegen. Zijn vader was arts.

Hij was voor de oorlog actief als scout en nam deel aan de Wereld Jamboree in Vogelenzang in 1937. In augustus 1939 vond in Mozie Castle, Schotland, de derde World Moot plaats, een internationale bijeenkomst van Voortrekkers. Ad van Haaften en Piet Oosterlee van de Groenewoudgroep en Wim Bartels namen hier vanuit Nijmegen aan deel. Ze brachten ook een bezoek aan de District Boy Scouts Association in Stoke-on-Trent. C. Marshall Amor, secretaris en commissaris, schrijft aan de vader van Ad in oktober 1945: *Adriaan was one of a Party of Rovers from seven countries that came to visit us in Stoke in August 1939. Other members of the Party were Piet Oosterlee en Wim Bartels, both from Nijmegen.*

In Nijmegen waren voor de oorlog bij de verschillende parochies katholieke Scoutinggroepen actief. Aan de parochie van de Maria Geboortekerk aan de Berg en Dalseweg in Nijmegen was de mgr. Hamergroep, onderdeel van de Katholieke Verkenners, verbonden. De groep was op 8 september 1936 opgericht door Pastoor Biesta. Ze had welpen en verkenners en de leden droegen een bruine das. De groep was vernoemd naar de Nijmeegse Ferdinandus Hubertus Hamer die missionaris was en in Mongolië tot bisschop werd gewijd. Tijdens de Bokseropstand werd hij onder afschuwelijke omstandigheden in juli 1900 ter dood gebracht.

Vlak voor de oorlog nam Aalmoezenier P. van Kessel het initiatief om een stam op te richten en hij vroeg Hampie Bijlard of hij de nieuwe stam wilde leiden. Op dat moment was Hampie nog lid van de Petrus Canisiusstam van de Sint Jorisgroep, waar ook Jan van Hoof lid van was en Jos de Fraiture oubaas. Op 24 november 1940 richtte Hampie de Mgr. Hamerstam op en werd Baas van de stam. Jos de Fraiture werd oubaas. Wim was vaandrig bij de verkenners van de groep.

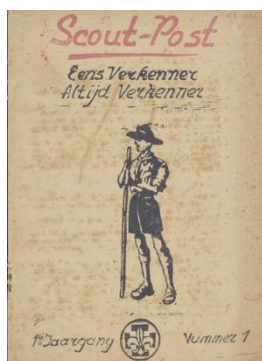
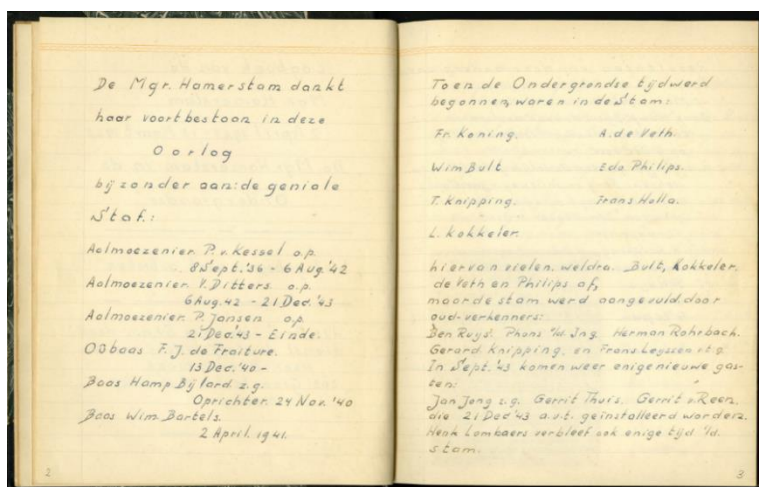
De verkenners en stamleden komen op 2 april 1941 's avonds nog samen, hernieuwen hun belofte en weten veel materiaal bij leden onder te brengen voordat het door de bezetter in beslag genomen wordt. Omdat troepbijeenkomsten hierna verboden zijn, komen de verkenners nog een tijdje samen met hun patrouille maar hieraan komt een einde. Op initiatief van Pater van Kessel wordt als alternatief voor de verkenner het Jongens Gilde opgericht. Er komen nieuwe jongens van buiten bij en de groep wordt zo ingericht dat eventueel doorgestart kan worden als verkennersgroep. Er worden twee Gildes opgericht, die onder leiding stonden van Vaandrig Bartels en Vaandrig van Haaren. Op 17 september 1943 wordt de Mgr. Hamertroep heropgericht vanuit de Gildes en Bartels wordt hopman. De stamleden nemen de rol van instructeur van de verschillende patrouilles op zich.

Na het verbod op Scouting in april 1941 ging ook de stam ondergronds verder onder de naam Debatingclub. Wim Bartels, hopman bij de groep, werd Baas omdat Hampie naar Duitsland vertrok, waar hij als architect de herbouw van gebombardeerde steden begeleidde.

Hij zorgde ervoor dat veel Nederlandse jongens uiteindelijk als dwangarbeider aan de Arbeitseinsatz konden ontsnappen.

De stamleden kwamen ondergronds samen, onder andere in de stoffeerderij van dhr. Beerendonk aan de Groesbeekse Dwarsweg en de villa van dhr C. Schretlen,

commissionair in effecten, die achteraf woonde aan de Holleweg 67 in Nijmegen. Na het vertrek van Pastoor van Kessel in augustus 1942, werd Pastoor Van Ditters aalmoezenier. Hij werd op 21 december 1943 opgevolgd door Pastoor P. Jansen. Voortrekker Gerard Knipping hield in de oorlog een stamlogboek bij.

Op 22 februari 1944 verscheen het eerste nummer van het illegale stamblad Scout Post. Het kende een vrij grote oplage en er gingen ook exemplaren naar adressen buiten de stad. De redactie bestond uit Ton Milder, Frans Knipping en Jan Jong. Ook Gerard Milder hielp soms mee. Toon Knipping verzorgde de illustraties. Onder gevaarlijke omstandigheden en bij weinig verlichting typten en stencilden ze het blad, mede onder leiding van hopman Wim Bartels. Hij schrijft ook diverse artikelen. Na het verschijnen van de eerste nummers wordt de groep opgeschrikt met het bericht dat de hopman is gearresteerd, reden onbekend. De stamleden probeerden contact te houden door langs het raam van het politiebureau te lopen en zacht bekende melodieën te fluiten. Op 10 april kwam Wim weer vrij. Mogelijk dat het samenhangt met het illegale blad. Er verschijnen 7 nummers en de schrijvers en redactie gebruiken schuilnamen.

Op 10 september 1944 komt de voltallige stam voor het laatst illegaal samen bij de familie Ruijs, onder leiding van Wim Bartels. Ze maken plannen voor diensten die ze kunnen aanbieden nu de bevrijding van Nederland op handen lijkt.

Vanaf 17 september 1944 maakte Wim in Nijmegen Operatie Market Garden mee. Veel verkenner en voortrekkers uit zijn groep zijn actief met hulpverlening. Op 21 september 1944 komt voortrekker Jan Jong om bij het uitvoeren van een opdracht. Wim is betrokken bij het regelen van de uitvaart waar Gerard Knipping het voortouw in neemt.

Op 21 september 1944 is de Waalbrug in Nijmegen ingenomen en kunnen scouts weer hun uniform aantrekken. De padvindsters, verkenner en voortrekkers melden zich die dag bij Kweekschool de Klokkenberg waar hoofdcommissaris en districtscommissaris Arie Oosterlee

van de NPV directeur is. Ook de districtcommissaris van de Katholieke Verkenner Leo van der Kun is hier. De jongens krijgen opdrachten om te helpen met het overbrengen van boodschappen omdat de telefoonlijnen niet meer werken en het verlenen van hulp in schuilkelders en ziekenhuizen.

De stamleden Gerard Knipping, Frans Holla, Gerrit van Reen, Frans Koning en Herman Rohrbach worden ingezet bij het Oud Burgerghuis en de daarachterliggende bunker. Hier waren burgers al meer dan 10 dagen aan het schuilen voor het oorlogsgeweld. Ze ruimen de boel op en richten de bunker in als noodhospitaal. Later gaan Wim Bartels, Frans Holla en Wim Leseman aan de slag op het Dominicuscollege, dat dienst doet als doorvoerkamp voor bewoners uit de Betuwe naar Brabant en België. Gerard Knipping en een aantal anderen gaan aan de slag op de Annastichting als Ordonnance, bom disposal assistents en in de administratie.

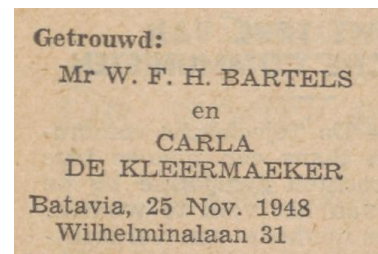
Wim Bartels gaat, net als Toon Knipping en Ben Ruijs, als tolk aan de slag bij de Intelligence Service van de geallieerden. Hij komt uiteindelijk met de bevrijders terecht in Denemarken.

Na de oorlog wordt hij weer scoutsleiding bij de Mgr.

Hamergroep. Hij is jurist en vertrekt naar Nederlands Indië.

Daar heeft hij tussen 1947 en 1950 diverse betrekkingen bij de rechterlijke macht. Op 25 november 1948 trouwde hij in Batavia met Carla Philomena Gerarda Maria de Kleermaeker.

Na terugkeer in Nederland wordt hij ambtenaar en Officier van Justitie bij het Openbaar Ministerie in Roermond.

Wim is overleden op 5 maart 1992 in Roermond.

Meer informatie

[De Maasbode » 12 jan 1915 - Art. 18 | Delpher](#)

[ENIGE GEGEVENS M.B.T. ADRIAAN JOHAN VAN HAAFTEN \(\) TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG. - PDF Gratis download \(docplayer.nl\)](#)

[Studiezaal Nijmegen – 689 Logboek Hamerstam - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – fragment bezetting 1942 - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – Nijmegen onder granaatvuur 1944 1945 transcriptie - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Studiezaal Nijmegen - 579 – Nijmegen onder granaatvuur 1944 – 1945 - Collectie Tweede Wereldoorlog Nijmegen 1931 - 2019](#)

[Bronnen over 'Scout Post' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Openbaar antecedentenregister van de Rechterlijke Macht om mogelijke partijdigheid, belangenverstrengeling en klassenjustitie te ontwaren + Sociale Databank Nederland \(sdnl.nl\)](#)

[Studiezaal Nijmegen - 689 Mgr. Hamergroep \(Scouting Nijmegen-Oost\) 1936 – 1991 dl 2](#)

[Akte - Gelders Archief \(wiewaswie.nl\)](#)

[Akte - Gelders Archief \(wiewaswie.nl\)](#)

[Akte - Historisch Centrum Limburg \(wiewaswie.nl\)](#)

[Gazet van Limburg » 17 mei 1947 - Art. 34 | Delpher](#)

[Nijmeegsch dagblad » 25 nov 1948 - Art. 47 | Delpher](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.